

Sigrid Selin

Bränn våra skogar?

Idag pratas det mycket om hur klimatförändringar gör det svenska klimatet allt torrare, vilket ökar risken för skogsbränder. Den allmänna åsikten är att bränder är dåliga för naturen, men stämmer det verkligen? Skogsbränder är en naturlig händelse och många ekosystem är vana vid att det brinner emellanåt. Genom att studera gamla träd och skalbaggar kan vi ta reda på mer om hur ofta våra skogar brann och vilka arter som faktiskt mår bra av småskaliga bränder. Dessutom ser vi hur plantering av gran kan vara förödande för skogsbränder.

Studier av hur gamla ekosystem fungerade kallas för paleoekologi. Inom paleoekologi ingår att titta på gamla skogsbränder som härjade i naturen och hur dessa påverkar ekosystemen. Förr startade skogsbränder på grund av att blixten slog ner i ett träd och antände det. Nuförtiden är vi människor den främsta anledningen till skogsbränder. Ända sedan stenåldern har vi antänt skogar för att ge plats åt odling och boskapsdjur. Naturliga skogsbränder har aktivt stoppats och vi har valt exakt vilka områden som får brinna. Detta har gjort att ekosystemen har förändrats, men inte alltid till det bättre.

Sotsvart praktbagge dras till röken från skogsbränder och äter brända stockar.
Bild: Naturskyddsföreningen, liten bild:
Wikipedia

De senaste 200 åren har antalet skogsbränder drastiskt sjunkit i antal. Tyvärr drabbar det här vissa skalbaggar som trivs i nyligen brända skogar. Vissa skalbaggar dras till röken från skogsbränder och flyger långa sträckor för att hitta föda bland de sotiga träden. De bosätter sig i stockar och under barken på eldskadade träd, där de även kan lägga sina ägg. I Europa har det gjorts paleoekologiska studier kring hur många eldälskande skalbaggar vi har kvar. Det har visat sig att på grund av att vi aktivt försöker förhindra skogsbränder har många skalbaggar minskat i antal. Om det inte sker små bränder emellanåt har de varken någon mat eller plats att bo. Detta är i sin tur dåligt för de insekter och djur som äter skalbaggar och kan rubba hela ekosystem.

Historiskt sett har vi förändrat landskapet för att gynna våra behov. Förr i tiden när åkermarker och betesmarker övergavs var det vanligt att plantera gran på den tomma ytan. Detta ansågs bra då skogar tros locka till sig många insekter och djur. Dock var gran inte det bästa valet av träd att plantera, speciellt i södra Sverige. I våra södra delar har vi nämligen mycket ädellövskog, där träd såsom ek, alm och lind växer. När vi planterar gran försurar de marken och gör det svårt för ädellövskogen att växa. Dessutom har granar förödande konsekvenser för skogsbränder. Granar brinner väldigt bra då de har tunn bark och deras rötter är väldigt ytliga. Detta gör att om en granskog antänder har elden väldigt lätt för att sprida sig och hela skogen riskerar att brinna ner.

Om vi istället för att plantera rena granskogar planterade olika trädsorter som hjälper ädellövskogen att växa, kommer skogsbränder som uppstår inte kunna sprida sig lika lätt. Det är både lättare för oss att hålla eldarna i schack, och de små bränderna som uppstår kan också gynna eldälskande skalbaggar. Med människans hjälp kan vi återställa den vackra, mosaikliknande natur som rådde när skogsbränder var en del av systemet. Så låt oss tända eld på våra skogar.

Kandidatexamensprojekt i Geologi 15 hp 2024
Geologiska institutionen, Lunds universitet
Handledare: **Mats Rundgren**